

OHJA-arviointi – Aineistojen otannan ja kattavuuksien kuvaus

Lukiot

Arviointiin osallistuvat lukiot valittiin ensin. Lukiot poimittiin ositetulla satunnaisotannalla Tilastokeskukselta saadusta kevään 2021 oppilaitosrekisteristä. Poikkeuksen tähän muodostavat TUVA-koulutusta järjestävät lukiot, jotka kaikki valittiin arviointiin ilman satunnaisotantaa.

Muut lukiot poimittiin otokseen satunnaisesti sijaintikunnan aluehallintoviraston (AVI-alue) ja tilastollisen kuntatyyppin (kaupunki, taajama, maaseutu) muodostamista ositteista. Mukana poiminnassa olivat tavallisten lukioiden lisäksi myös ne oppilaitokset, jotka tilastokeskuksen rekisterissä luokitellaan *perus- ja lukioasteen kouluiksi*. Kustakin ositteesta arviointiin otettiin noin joka kahdeksas (12,5 %) lukio. Suomen- ja ruotsinkielisten lukioiden otannat tehtiin erikseen.

Oppilaitosten kuormituksen rajoittamiseksi, ennen varsinaista otantaa listasta poistettiin Karvin Lukiokoulutuksen uudistuksen arviointiin osallistuvat lukiot. Ruotsinkielisiä lukioita olisi tämän jälkeen kuitenkin jäänyt jäljelle vain hyvin pieni määrä, joten osa niistä osallistui molempiin arvionteihin.

Otokseen valikoitui yhteensä 66 lukiota, mikä on noin 19 % kaikista Suomen lukioista. Tämä on enemmän kuin otannan tavoitteena ollut 12,5 %. Suunniteltua suurempaan lukioiden määrään on kaksi syytä: Ensiksi, jos 12,5 % yksittäisen ositteen lukoista olisi ollut esimerkiksi 2,25 lukiota, poimittava määrä pyörästettiin aina ylöspäin. Toiseksi *perus- ja lukioasteen koulut* saattoivat valikoitua myös yläkoulujen otantaan, näille oppilaitoksille päätettiin tällöin lähettää myös lukiokysely, vaikka ne tarkkaan ottaen eivät olisi kuuluneet lukio-otokseen.

Taulukko 1. Lukio-otoksen koko ja kattavuus AVI-alueittain ja opiskelijamäärän mukaan

Opetuskieli	AVI	Kaikki lukiot				Otoslukiot				Otoksen kattavuus			
		Lukion opiskelijamäärä				Lukion opiskelijamäärä				Lukion opiskelijamäärä			
		0–99	100–299	>=300	Yhteensä	0–99	100–299	>=300	Yhteensä	0–99	100–299	>=300	Yhteensä
Suomenkieliset lukiot	Etä-Suomi	13	23	58	94	2	6	12	20	15 %	26 %	21 %	21 %
	Lounais-Suomi	9	19	10	38	1	4	1	6	11 %	21 %	10 %	16 %
	Itä-Suomi	22	13	12	47	4	1	2	7	18 %	8 %	17 %	15 %
	Länsi- ja Sisä-Suomi	27	30	21	78	4	4	4	12	15 %	13 %	19 %	15 %
	Pohjois-Suomi	12	17	12	41	2	2	2	6	17 %	12 %	17 %	15 %
	Lappi	16	3	3	22	4	0	1	5	25 %	0 %	33 %	23 %
	Yhteensä	99	105	116	320	17	17	22	56	17 %	16 %	19 %	18 %
Ruotsinkieliset lukiot	Etä-Suomi	4	6	7	17	0	2	1	3	0 %	33 %	14 %	18 %
	Lounais-Suomi	2	2	0	4	2	1	---	3	100 %	50 %	---	75 %
	Länsi- ja Sisä-Suomi	5	7	2	14	1	2	0	3	20 %	29 %	0 %	21 %
	Pohjois-Suomi	1	0	0	1	1	---	---	1	100 %	---	---	100 %
	Yhteensä	12	15	9	36	4	5	1	10	33 %	33 %	11 %	28 %
Yhteensä				356				66				19 %	

Taulukossa 1 esitetään otoslukioiden määrät suhteessa kaikkiin Suomen lukioihin AVI-alueittain ja lukion opiskelijamäärän mukaan. Taulukon opiskelijamäärät perustuvat samaan Tilastokeskuksen oppilaitosrekisteriin, josta otos tehtiin. Taulukosta havaitaan, että etenkin suomenkielisten lukioiden otos on varsin tasapainoinen sekä alueellisesti että suhteessa lukion kokoon. Näin on siitakin huolimatta, ettei opiskelijamäärä

ollut otoksessa varsinaisena ositteena. Etelä-Suomen ja Lapin lukiot tosin olivat suomenkielisessä otoksessa hieman yliedustettuina suhteessa muiden AVI-alueiden lukioihin.

Ruotsinkielisistä lukioista otoksessa on suurempi osuus kuin suomenkielisistä. Koska ruotsinkielisiä lukioita on suomessa niin vähän, tämä on kuitenkin välttämätöntä, jos ruotsinkielisten lukioiden tuloksista halutaan luotettavampia.

Ammatilliset oppilaitokset

Ammatillisten oppilaitosten otanta tehtiin lukio-otoksen jälkeen. Ammatilliset oppilaitokset poimittiin osite-tulla satunnaisotannalla Tilastokeskukselta saadusta kevään 2021 oppilaitosrekisteristä. Otanta tehtiin niistä oppilaitoksista, joilla Tilastokeskuksen luokituksen mukainen oppilaitostyyppi oli *ammattillinen oppilaitos* (koodiarvo 21).

Oppilaitokset poimittiin otokseen satunnaisesti sijaintikunnan aluehallintoviraston (AVI-alue) ja tilastollisen kuntatyyppin (kaupunki, taajama, maaseutu) muodostamista ositteista. Kustakin ositteesta arviointiin otettiin noin joka kahdeksas (12,5 %) oppilaitos.

Tehtyä satunnaisotantaa täydennettiin ensin kolmella oppilaitoksella, jotta otoksen monialaisuutta saatiin kasvatettua. Tämän jälkeen otosta laajennettiin vielä lisäotannalla, joka tehtiin Opintopoluku.fi -palvelun avulla laaditusta, ammatillista perustutkintokoulutusta järjestävien oppilaitosten listasta. Ennen lisäotantaa, listalta poistettiin yli 3000 opiskelijan oppilaitokset sekä kansanopistot, ammatilliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset erityisoppilaitokset sekä ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset. Jäljelle jääneistä 35 oppilaitoksesta otokseen poimittiin AVI-alueittain satunnaisesti noin kolmannes.

Taulukko 2. Ammatillisia oppilaitoksia koskevan otoksen koko ja kattavuus AVI-alueittain ja opiskelijamäärän mukaan

Opetuskieli	AVI	Kaikki oppilaitokset				Otos				Otoksen kattavuus			
		Opiskelijamäärä				Opiskelijamäärä				Opiskelijamäärä			
		0–299	300–2199	>=2200	Yhteensä	0–299	300–2199	>=2200	Yhteensä	0–299	300–2199	>=2200	Yhteensä
Suomenkieliset oppilaitokset	Etelä-Suomi	11	7	13	31	3	3	2	8	27 %	43 %	15 %	26 %
	Lounais-Suomi	2	4	5	11	1	1	3	4	50 %	25 %	60 %	45 %
	Itä-Suomi	6	2	4	12	4	0	2	6	67 %	0 %	50 %	50 %
	Länsi- ja Sisä-Suomi	7	13	4	24	1	6	0	7	14 %	46 %	0 %	29 %
	Pohjois-Suomi	3	1	3	7	2	0	1	3	67 %	0 %	33 %	43 %
	Lappi	2	0	2	4	1	---	1	2	50 %	---	50 %	50 %
	Yhteensä	31	27	31	89	12	10	9	31	39 %	37 %	29 %	35 %
Ruotsinkieliset oppilaitokset	Etelä-Suomi	1	1	2	4	0	1	1	2	0 %	100 %	50 %	50 %
	Lounais-Suomi	1	0	1	2	0	---	0	0	0 %	---	0 %	0 %
	Länsi- ja Sisä-Suomi	0	2	1	3	---	2	0	2	---	100 %	0 %	67 %
	Yhteensä	2	3	4	9	0	3	1	4	0 %	100 %	25 %	44 %
Yhteensä				98				35				36 %	

Taulukossa 2 esitetään otokseen valikoituneiden ammatillisten oppilaitosten määrät suhteessa kaikkiin ammatillista koulusta järjestäviin oppilaitoksiin (pois lukien kansanopistot, ammatilliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset erityisoppilaitokset sekä ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset) AVI-alueittain ja opiskelijamäärän mukaan. Taulukon opiskelijamäärät perustuvat samaan Tilastokeskuksen oppilaitosrekisteriin, josta

otos tehtiin. Taulukosta havaitaan, että oppilaitostasolla ammatillisten oppilaitosten otos (36 %) on huomattavasti kattavampi kuin lukio-otos.

Itä-Suomesta olisi tullut ottaa kaksi oppilaitosta vähemmän, jotta suomenkielinen otos olisi alueellisesti tasapainoisempi. Lounais-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen keskikokoisista oppilaitoksista otokseen ei osunut yksikään, joskin koko Suomen tasolla otos on varsin edustava myös suhteessa opiskelijamäärään. Huomattakoon myös, että Lounais-Suomen ruotsinkielisistä oppilaitoksista kumpikaan ei ollut mukana otoksessa.

Yläkoulut

Yläkoulujen otanta tehtiin lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten otantojen jälkeen. Yläkoulut poimittiin ositetulla satunnaisotannalla Tilastokeskukselta saadusta kevään 2021 oppilaitosrekisteristä.

Oppilaitosten kuormituksen rajoittamiseksi, ennen varsinaista otantaa listasta poistettiin Karvin *Eriyttäminen perusopetuksessa* -arviointiin osallistuvat yläkoulut. Aineiston yhtenäisyyden lisäämiseksi, otos tehtiin ensisijaisesti niistä kunnista, jotka olivat mukana lukioiden tai ammatillisten oppilaitosten otannoissa. Jos ositteen mukaista koulumäärää ei saatu täytettyä näistä kunnista, otosta täydennettiin muiden kuntien yläkouluilla.

Yläkoulut poimittiin satunnaisesti sijaintikunnan aluehallintoviraston (AVI-alue) ja tilastollisen kuntatyyppin (kaupunki, taajama, maaseutu) muodostamista ositteista. Kustakin ositteesta arviointiin otettiin noin joka kahdeksas (12,5 %) yläkoulu. Suomen- ja ruotsinkielisten yläkoulujen otannat tehtiin erikseen.

Otokseen valikoitui yhteensä 121 yläkoulu, mikä on noin 16 % kaikista Suomen yläkouluista. Tämä on enemmän kuin otannan tavoitteena ollut 12,5 %. Suunniteltua suurempaan koulujen määrään on kaksi syytä: Ensiksi, jos 12,5 % yksittäisen ositteen kouluista olisi ollut vaikkapa 2,25, poimittava määrä pyöristettiin aina ylöspäin. Toiseksi *perus- ja lukioasteen koulut* saattoivat valikoitua myös lukio-otantaan. Näille oppilaitoksille päätettiin kuitenkin lähettää myös yläkouluja koskeva kysely, vaikka ne tarkkaan ottaen eivät olisi kuuluneet peruskoulujen otantaan.

Taulukko 3. Yläkouluotoksen koko ja kattavuus AVI-alueittain ja oppilasmäärän mukaan

Opetuskieli	AVI	Kaikki koulut				Otoskoulut				Otoksen kattavuus			
		Koulun oppilasmäärä				Koulun oppilasmäärä				Koulun oppilasmäärä			
		0-99	100-299	>=300	Yhteensä	0-99	100-299	>=300	Yhteensä	0-99	100-299	>=300	Yhteensä
Suomenkieliset koulut	Etä-Suomi	38	87	125	250	8	12	19	39	21 %	14 %	15 %	16 %
	Lounais-Suomi	23	36	28	87	5	8	2	15	22 %	22 %	7 %	17 %
	Itä-Suomi	30	37	16	83	2	9	4	15	7 %	24 %	25 %	18 %
	Länsi- ja Sisä-Suomi	39	61	58	158	6	10	7	23	15 %	16 %	12 %	15 %
	Pohjois-Suomi	21	33	27	81	5	4	2	11	24 %	12 %	7 %	14 %
	Lappi	19	16	4	39	3	3	1	7	16 %	19 %	25 %	18 %
	Yhteensä	170	270	258	698	29	46	35	110	17 %	17 %	14 %	16 %
Ruotsinkieliset koulut	Etä-Suomi	7	10	8	25	2	0	1	3	29 %	0 %	13 %	12 %
	Lounais-Suomi	6	1	1	8	4	0	0	4	67 %	0 %	0 %	50 %
	Länsi- ja Sisä-Suomi	3	6	6	15	1	0	2	3	33 %	0 %	33 %	20 %
	Pohjois-Suomi	1	0	0	1	1	---	---	1	100 %	---	---	100 %
	Yhteensä	17	17	15	49	8	0	3	11	47 %	0 %	20 %	22 %
Yhteensä				747				121				16 %	

Taulukossa 3 esitetään otoskoulujen määrät suhteessa kaikkiin Suomen yläkouluihin AVI-alueittain ja oppilasmäärän mukaan. Taulukon oppilasmäärät perustuvat samaan Tilastokeskuksen oppilaitosrekisteriin, josta otos tehtiin. Taulukosta havaitaan, että etenkin suomenkielisten koulujen otos on varsin tasapainoinen sekä alueellisesti että suhteessa oppilasmäärään. Näin on siitäkkin huolimatta, ettei koulun koko ollut otoksessa varsinaisena ositteena.

Ruotsinkielisessä otannassa kouluja on suhteellisesti liikaa Lounais-Suomesta ja liian vähän Etelä-Suomesta. Vaikuttaa siltä, että otannassa on tapahtunut tässä kohtaa jokin virhe. Lisäksi otannassa ei ole yhtään keskikokoista (100–299 oppilasta) ruotsinkielistä koulua. Ruotsinkielisten koulujen määrä on aineistossa kuitenkin sen verran pieni, ettei otoksen vinouma väärentäne kokonaistulosta suuresti. Ruotsinkielisiä kouluja koskevissa tuloksissa tämä kannattaa kuitenkin huomioida, jos on oletettavaa, että tulokset eroavat toisistaan koulun koon tai AVI-alueen mukaan.

Kansanopistot

Kansanopistoista mukaan arviointiin valittiin kaikki ne, jotka järjestivät opistovuosi-koulutusta.

Kuntakyselyn kattavuus

Kysely lähetettiin kaikkiin Suomen kuntiin (pl. Ahvenanmaa).

Taulukko 4. Vastausprosentti kunnan väkiluvun mukaan

Kunnan väkiluku	Vastausprosentti
0–5000	75 %
5000–10000	74 %
10000–60000	81 %
yli 60000	100 %

Taulukko 5. Vastausprosentti alueellisesti

Alue	Vastausprosentti
Etelä-Suomi	79 %
Lounais-Suomi	81 %
Itä-Suomi	89 %
Länsi- ja Sisä-Suomi	73 %
Pohjois-Suomi	66 %
Lappi	86 %
Koko Suomi	78 %

Taulukko 6. Vastausprosentti kunnan väkiluvun ja alueen mukaan

AVI-alue	Väkiluku			
	0–5000	5000–10000	10000–60000	Yli 60000
Etelä-Suomi	70 %	75 %	83 %	100 %
Lounais-Suomi	73 %	77 %	92 %	100 %
Itä-Suomi	91 %	80 %	89 %	100 %
Länsi- ja Sisä-Suomi	68 %	80 %	70 %	100 %
Pohjois-Suomi	61 %	60 %	78 %	100 %
Lappi	92 %	60 %	100 %	100 %

Taulukko 7. Vastausprosentti kunnan ruotsinkielisyyden mukaan

Ruotsinkielisyys kunnassa	Vastausprosentti
0–10 %	78 %
11–50 %	73 %
50–80 %	67 %
Yli 80 %	83 %